

REÎNTREGIREA ROMÂNEASCĂ, ACT AL VOINȚEI ELITEI POLITICE ȘI LUPTEI POPORULUI ROMÂN

Jean Ciută

De-a lungul secolelor și mileniilor locuitorii spațiului de etnogeneză românească – „carpato-danubiano-pontico-nistrean” – s-au confruntat cu numeroase vicisitudini ale vremii și vremurilor pentru supraviețuire. Strămoșii daco-geți au plătit scump apărarea ființei de neam până când, în urmă cu 1900 de ani, puterea imperială și-a impus stăpânirea și la Nord și la Sud de Dunăre. Podul construit la Drobeta de arhitectul Apollodoros din Damasc (sirian de origine) i-a servit lui Traian în cel de-al II-lea război (105-106) împotriva dacilor. Dion Cassius în a sa **Istoria romană**¹, relatează episodul trecerii Istrosului, „Traian a trecut Istrosul pe acest pod și a purtat război mai mult cu chibzuială decât cu înfocare biruindu-i pe daci după îndelungi și grele strădanii, iar Decebalos când a văzut că scaunul lui de domnie și toată țara sunt în mâinile dușmanului, că el însuși este în primejdie să fie luat prizonier și-a curmat zilele. Capul său a fost dus la Roma. În felul acesta Dacia a ajuns sub ascultarea romanilor și Traianus a stabilit în ea orașe și coloniști”. La 12 mai 113, în Forumul de la Roma, a fost inaugurată în cinstea Împăratului învingător „Columna Traiana” având în vârf chipul împăratului Traian. Vaticanul, a comis după părerea noastră, un act de nedreptate istorică, dizlocând figura lui Traian și înlocuind-o cu chipul Sf. Petru. Pentru noi, românii, Columna reprezintă actul de naștere al poporului român exprimat în metopele sale. O fi fost împăratul păgân, dar monumentul închinat lui exprimă o realitate istorică, care trebuie respectată, iar pe noi, românii, ne afectează dăunător pentru că strămoșii noștri, dacii și romanii, înainte de a fi fost creștini, au fost daci și romani cu credința lor specifică tocmai ceea ce imaginile de pe metopele Columnei exprimă.

Osmoza rezultată din conviețuirea dacilor cu romanii a generat un popor nou, care, stimulat de spiritul romanității a continuat un nou mod de viață conform cu standardele acelor vremuri.

Formațiunile politico-administrative constituite (cnezate, voievodate, principate) s-au interpenetrat în baza comunității de neam, limbă, teritoriu, religie, obiceiuri și afinități ideatice. Pentru a fi fost capabile de rezistență în fața greutăților naturale și sociale, astfel de comunități umane au manifestat permanent tendințe de **unitate** de neam, de popor, de națiune, iar în zilele noastre, unitate chiar de tip continental, european. Fenomenul este cât se poate de firesc și se justifică pentru fiecare etapă istorică luată în parte și pentru toate luate la un loc.

În condițiile mișcării populațiilor pentru aș fi găsit fiecare un loc tot mai bun sub soare, lucrurile au devenit și mai complicate. Poporul rezultat din osmoza daco-romană - poporul român - a fost confruntat cu tot mai multe tendințe expansioniste ale diferitelor

¹ Apud, **Izvoare privind istoria României I** (LXVIII, 14, 1), București, Editura Academiei Române, 1964, p. 683.

neamuri în procesul valurilor succesive ale migrațiunii. Nevoia de **unitate** s-a impus sine qua non ca motiv al existenței. Într-un atare context istoric, încercările **înfăptuirii unității** s-au succedat cu rezultate dintre cele mai diferite. Litovoi, Glad, Menumorut, Gelu, Dobrotici, Dragoș, Bogdan, Basarabii, au cutedat să revigoreze năzuința spre unitate. Cronica maghiară **Gesta Hungarorum** a notarului anonim al regelui maghiar Bela al IV-lea (1235-1270) prezintă un fapt concludent de împotrivire a voievodului Menumorut față de cererea intempestivă a căpeteniei maghiare – Tuhutum - privind cedarea unui teritoriu românesc din Transilvania. Trimisul regelui Arpad, pretinzând că descinde din neamul lui Atthila și cunoscând fertilitatea teritoriului Ultrasilvan, a încercat fără sorți de izbândă, acapararea unei părți din teritoriul stăpânit de Menumorut – ducele român, la care acesta-i răspunde: „...Spuneți lui Arpad – ducele Ungariei – că-i suntem prieteni ca unui om străin, care duce de multe lipsă, dar teritoriu pe care l-a cerut nu-l vom ceda niciodată, cât vom trăi.... chiar și cât cuprinde un pumn”². Atitudinea temerară a lui Menumorut reprezintă începutul, deși palid, al conștientizării românilor privind dreptul lor asupra teritoriului strămoșesc, stăpânit cu mult înainte de migrațiunea maghiară. Conștiința originii și existenței unitare a românilor din spațiul de etnogeneză este exprimată cât se poate de convingător și de denumirea poporului român. Cronicarul Miron Costin, apreciat ca fiind deschizătorul istoriografiei românești moderne, subliniază cu temeinicie științifică că, „Numele cel mai adevărat, autentic, de la primul descălecat prin Traian, este rumân, sau romanus, care nume l-a păstrat acest popor întotdeauna pentru sine... același nume este dat îndeobște și muntenilor și moldovenilor și celor ce locuiesc în Țara Transilvaniei. Rumân este nume schimbat în scurgerea anilor din roman; și astăzi când întrebi pe cineva dacă știe moldovenește, spun: știi – rumânește”³. Ulterior, domnitori încercați precum Mircea cel Bătrân, Ștefan cel Mare, Ioan Corvin de Hunedoara au amplificat preocupările de unitate românească sub toate aspectele conviețuirii. Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Brașov deține în fondul arhivistic **Primăria orașului Brașov**, col. **Privilegii** nr. 777, documentul care atestă unitatea moldo-transilvană, exprimată prin Privilegiu acordat de Ștefan cel Mare la 13 martie 1458, negustorilor brașoveni⁴ prin care se stipula necesitatea legăturilor economice între cele două țări române. Se preciza astfel ideea strânselor legături inter-românești: „...Și să fie liberi, voinici și slobozi negustorii brașoveni (n.ns.) să umble prin toată țara domniei mele și prin cetăți și prin târguri, ca să-și vândă marfa lor”. Un secol și jumătate mai târziu, un Mihai Viteazul a demonstrat faptic posibilitatea unificării românilor din toate cele trei principate deși pentru o perioadă scurtă de timp. Spiritul de luptă, abnegație și sacrificiu al lui Mihai Viteazul este oglindit și în curajul și perspicacitatea domnitorului desprins din **Letopisețul Cantacuzinesc**⁵ unde se prezintă sfârșitul tragic al domnitorului temerar de pe Câmpia Turzii, din 19 august 1601, dramă al cărei autor era generalul habsburg –

² Apud **Ibidem**, p. 251; XX.

³ Miron Costin, **Cronica țărilor Moldovei și Munteniei, Opere**, București, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, 1958, p. 207.

⁴ **Documentele lui Ștefan cel Mare**, publicate de Ion Bogdan, vol. II, București, 1917, p. 264-265.

⁵ **Letopisețul Cantacuzinesc**, București, Editura pentru Literatură, 1961, p. 138-139.

Gheorghe Basta, invocându-se și sălbăticia asediatorilor valoni, dar rămânând leit – motivul final al martiriului – înfăptuirea unității românești.

Autograful marelui voievod Mihai Viteazul – fiind exemplar întocmit de însuși domnul, în capitala Moldovei – Iași: „Pohta ce-am pohtit, Moldova, Ardealul, Țara Românească” Io Mihai Voievod⁶. Astfel de momente au surescit conștiința românilor și încrederea în finalizarea idealului comun, numai datorită capacității și voinței unitare ale elitei politice românești exprimată în combativitatea unor domnitori și a luptei neprecupețite ale poporului român. Alți domnitori și voievozi precum: Ioan Vodă cel Cumplit, Vasile Lupu, Constantin Brâncoveanu, Dimitrie Cantemir, Grigore Al. Ghica și alți continuatori al idealului unitar, unii plătind cu viața ca și Mihai Viteazul, adâncind procesul de conștientizare al unității și integrității românești.

Epoca modernă a ridicat pe culmi și dimensiuni superioare odată cu constituirea națiunilor, conștiința națională privind înfăptuirea unității și independenței. Horia, Cloșca și Crișan, Inochentie Micu (Klein), Tudor Vladimirescu; revoluționarii pașoptiști au dat un suflu nou, modern, idealurilor de reîntregire românească. Revoluția română de la 1848, chiar dacă s-a înfăptuit în perioade și țări separate, a avut cauze, obiective, sarcini asemănătoare pentru că, asemănătoare erau și stările economice, social, politice-culturale din cele trei Principate⁷.

„Vrem sa ne unim cu țara” mesajul vibrant al transilvănenilor de pe Câmpia Libertății de la Blaj, din 1848, a fost ca un respiro care anunța apropierea deznodământului final – unitatea deplină. Momentele 1859 – Unirea Moldovei cu Țara Românească a Munteniei – sub egida domnitorului Alexandru Ioan Cuza, a înversunațiilor unioniști: Mihail Kogălniceanu, Vasile Alecsandri, C.A. Rosetti, Dimitrie Brătianu, ca și cel din 1877 – proclamarea independenței absolute de stat a României, sub conducerea încercatului domnitor, devenit apoi rege, Carol I, au deschis orizonturi noi luptei de reunificare și au creat premisele înfăptuirii totale. Ordinul de zi nr. 49, dat din Corabia, la 20 august 1877, de către domnitorul Carol I, consemna îmbărbătarea spiritului de luptă al ostașului român ce urma a fi fost săvârșit pe câmpiile de luptă desfășurate în Bulgaria, „Ostași români, voi știți cât de mult a suferit patria noastră pe timp de peste 200 de ani,... Astăzi aveți ocaziunea de a arăta din nou vitejia voastră și Europa întreagă stă cu ochii țintiți spre voi”⁸. Actualizând, și astăzi Europa stă cu ochii țintiți spre noi (România n.ns.) dar pentru o luptă unitară pașnică, lipsită de carențele care nu pot fi admise de standardele europene.

La începutul secolului XX marile imperii feudalo-absolutiste (Otoman, Țarist, Austro-Ungar) care se împotriveau reîntregirii naționale românești ajunseseră spre capătul existenței lor și-și încercau ultimile rezistențe ale supraviețuirii. Chiar Friedrich Engels nota în 1888 că, „Dacă despotismul din Petersburg ar cădea, poimăine nu ar mai exista nici o Austro-Ungarie”⁹. Și așa s-a și întâmplat.

⁶ **Documenta Romaniae Historica**, B, București, Editura Academiei Române, 1975, p. 563.

⁷ Nicolae Bălcescu, **Opere**, București, Editura Academiei Române 1974, p. 95.

⁸ **Documente privind Istoria României. Războiul pentru Independență**, vol.V, București, Editura Academiei Române, 1953, p. 554.

⁹ Karl Marx, Friedrich Engels, **Opere**, vol.22, București, Editura Politică, 1965, p. 33-34.

Diplomația românească generatoare de voință politică a întregii elite (chiar dacă în interior mai existau unele dispute) urmând spiritul unitar brătienesc și axată pe voința de libertate a tuturor formațiunilor politice în plan extern, s-a transpus pragmatic în implicarea țării noastre în primul război mondial (1914-1918). Anii neutralității armată și binevoitoare (1914-1916) au constituit momente de frământări și căutări pertinente, prefigurând preparativele temeinice care s-au soldat cu încheierea de tratative oneste și credibile cu aliații, tratative ce garantau sprijinul și susținerile nedisimulate privind procesul reîntregirii românești. Nu același lucru, din păcate, s-a întâmplat în ajunul celui de-al II-lea război mondial și în timpul acestuia, iar în prezent, tratative ca cel româno-ukrainian și chiar româno-ungar nu sunt făcute în aceeași notă de seriozitate și acordare de garanții concrete. Câtă deosebire între conținutul acelor tratate din urmă cu 90 de ani, care au condus la înfăptuirea reîntregirii naționale și cele de astăzi? Spiritul diplomatic românesc a scăzut odată cu calitatea și voința politică a aleșilor noștri de astăzi, demonstrând că o politică românească unitară a elitei aproape că nu mai există.

În contextul desfășurării primei mari conflagrații mondiale, la care România a luat parte, a diplomației clar-văzătoare a elitei politice românești și a luptei plină de abnegație a ostașului român, momentul finalizator al reîntregirii se apropia.

Pe fondul destrămării Rusiei țariste, urmare busculadei bolșevice care s-a produs în octombrie 1917, în baza dreptului popoarelor la autodeterminare – invocat, formal, chiar de Lenin, românii basarabeni din fosta gubernie țaristă în frunte cu patrioții de marcă: Pantelimon și Mihai Halippa, Ioan Inculeț, Gh. Buzdugan și alții s-au constituit mai întâi în Republica Moldovenească independentă, la 22 ianuarie 1918, iar **la 27 martie – același an, Basarabia**, teritoriu al Moldovei românești care în 1812 fusese încorporat forțat și pe nedrept în Rusia țaristă s-a unit cu patria-mumă – România – în urma hotărârii democratice a reprezentanților aleși ai populației dintre Prut și Nistru. Consiliul Național pentru Bucovina, în frunte cu George Grigorovici, Iancu Flondor, Sextil Pușcariu, Ioan Nistor, au cerut restituirea părții de Nord a Moldovei – Bucovina – răpită tot pe nedrept de către Austria, în 1775 prin prevederile tratatului de la Kuciuk-Kainargi. Întruniți în sala Catedralei Mitropolitane din Cernăuți, **la 28 noiembrie 1918**, Congresul general al populației din Bucovina a hotărât unirea definitivă cu Regatul României.

În Transilvania, evenimentele se precipitau pe fondul desfășurării războiului. Consiliul Național Român Central constituit cu sediul la Arad, a preluat inițiativa, formând consilii naționale locale și gărzi naționale românești. CNRC a fost structurat pe două orientări politice: una, reprezentând Partidul Național Român în frunte cu George Pop de Băsești, Ștefan Ciceo Pop, Vasile Goldiș, Alexandru Vaida Voievod, Aurel Vlad etc., alta, reprezentând Partidul Social Democrat în frunte cu: Ion Flueraș, Tiron Albani, Iosif Jumanca, Enea Grapini și într-un consens comun au hotărât convocarea la Alba Iulia, pentru **1 decembrie 1918**, Marea Adunare Națională la care trebuia să participe cei 1228 delegași din toată Transilvania, Banat, Maramureș, Crișana aleși pe baze democratice-credenționale. Adunarea Națională a tuturor românilor din Transilvania, Banat, Țara Ungurească, în prezența a peste – 100.000 de participanți, adunați pe platoul de la Alba Iulia, în ziua de **1 decembrie 1918** a hotărât

decretarea Unirii acelor români și a tuturor teritoriilor locuite de dâșii cu ROMÂNIA”¹⁰. Acesta a fost actul final al încheierii reîntregirii naționale românești, iar la 15 octombrie 1922, regele Ferdinand I și regina Maria s-au încoronat ca regi ai ROMÂNIEI REĂNTREGITE. Din 1990, 1 decembrie a fost declarată ZIUA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI. Considerăm pe deplin justificată atribuirea Zilei Naționale, chiar dacă mai sunt voci care ar opina pentru 10 mai 1877 – independența națională a României, când oficial țara ar fi intrat în context european.

Îndată vom redeveni „ceea ce am fost și mai mult decât atât”.

¹⁰ **Marea Adunare Națională întrunită la Alba Iulia în ziua de 1 decembrie 1918, Acte și Documente**, București, 1928, p. 10-11.